

भारतीय शिक्षा बोर्ड
वार्षिकसंस्कृत-पाठ्यक्रमः
2026-27
कक्षा नवमी

खण्ड: 'क'		15 अङ्काः
(I)	(क) अपठित-गद्यांशः— 100-120 शब्दपरिमित समसामयिक-विषयाधारितं गद्यांशम् आधृत्य प्रश्नोत्तराणि प्रष्टव्यानि (एकपदेन, पूर्णवाक्येन, निर्देशानुसारेण, शीर्षकलेखनञ्च)	10 (2+4+3+1)
	(ख) अपठित-पद्यांशः— श्लोकाधारिताः प्रश्नाः प्रष्टव्याः।	5 (1+2+2)
खण्ड: 'ख'		20 अङ्काः
(II)	रचनात्मक-कार्यम्	
	(क) पत्र-लेखनम् (औपचारिकम्, अनौपचारिकं वा)	5
	(ख) संवादे एकपक्षपूरणम्	5
	(ग) चित्राधारित-वाक्यनिर्माणम्	5
	(घ) हिन्दीवाक्यानां संस्कृतेन अनुवादः।	5
खण्ड: 'ग'		20 अङ्काः
(III)	अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्	
	(क) सन्धिः— पाठ्यपुस्तके प्रयुक्तपदानां सन्धिविच्छेदः, सन्धिः च।	
	• स्वरसन्धिः	4
	• व्यञ्जनसन्धिः	
	• विसर्गसन्धिः	
	(ख) प्रत्ययाः (प्रकृतिप्रत्यय-संयोजनं वियोजनञ्च)	
	कृतप्रत्ययाः, तद्धितप्रत्ययाः, स्त्रीप्रत्ययाश्च	4
	(ग) समासः (पाठ्यपुस्तके प्रयुक्तपदानां विग्रहः)	4
	(घ) वाच्य-परिवर्तनम् (वर्तमान-भूत-भविष्यत्कालिकवाक्यानाम्)	3
	(ङ) कारकोपदविभक्ति-प्रयोगः	3
	(च) अशुद्धि-संशोधनम् (वचन-लिङ्ग-लकाराधारितम्)	2

IV पठितावबोधनम्

(क)	गद्यांशाधारिताः प्रश्नाः	(एकेन पदेन $\frac{1}{2} \times 2 = 1$)	5
(ख)	पद्यांशाधारिताः प्रश्नाः	(पूर्णवाक्येन $1 \times 2 = 2$)	5
(ग)	नाट्यांशाधारिता प्रश्नाः	(यथा निर्देशम् $1 \times 2 = 2$)	5
(घ)	श्लोकान्वयः (श्लोकं प्रदाय अन्वयलेखनम्)		3
(ङ)	श्लोकस्य भावार्थः (भावार्थे रिक्त-स्थानपूर्तिः/ शुद्ध-विकल्पचयनम्)		3
(च)	पाठ्यपुस्तके समाहितानां पाठानां स्रोतसः बोधः लेखकस्य नाम च (पाठ-ग्रन्थ-लेखकमेलनम्)		4

प्रथमसत्रे पाठनीयाः पाठाः

- | | | | |
|----|----------------------|----|-----------------------|
| 1. | ब्रह्मचर्यसूक्तम् | 2. | न विश्वसेदविश्वस्ते |
| 3. | ओषधिपर्वताः | 4. | शान्तिं योगेन विन्दति |
| 4. | दैवी सम्पद्विमोक्षाय | 6. | चैन्नम्मायै नमो नमः |
- भारतीय ज्ञाननिधिः अमरकोशस्य पञ्च श्लोकाः
 - शब्दरूपाणि— वृक्ष, कन्या, अग्नि, मातृ, मनस्, वर्म, श्रुति
 - धातुरूपाणि— दुह्, हन्, भू, दा, जन्

द्वितीयसत्रे पाठनीयाः पाठाः

- | | | | |
|-----|-------------------------|-----|-------------------------|
| 7. | राष्ट्ररक्षाकवचम् | 8. | मातरः सर्वभूतानाम् |
| 9. | जीणे हितं मितं चाद्यात् | 10. | गृहस्थयोगसाधकगुणाः |
| 11. | जल संरक्षण परम्परा | 12. | कृत्रिममेधायै संस्कृतम् |
- भारतीयज्ञाननिधिः आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतः
 - शब्दरूपाणि-मूर्धन्, शतृप्रत्ययान्तशब्दाः
 - धातुरूपाणि— श्रम्, जन्, चि, युज्, ज्ञा, चिन्त्
 - अपठितगद्यांशः— रचनात्मककार्यं और व्याकरण दोनों ही सत्रों में समान रूप से पढ़ाए और पूछे जाएँगे।

परीक्षाप्रकारः	पाठाः गृहीताः	अधिकतमाङ्काः
आवधिक परीक्षा I	प्रथम द्वितीयः च पाठः, सन्धिः, समासः च	20
अर्द्धवार्षिक परीक्षा	प्रथमतः षष्ठपाठ पर्यन्तम् व्याकरणे सर्वे अंशाः	80
आवधिक परीक्षा II	सप्तमः, अष्टमः च पाठः, प्रत्ययाः, वाच्यपरिवर्तनम्	20
वार्षिक परीक्षा	सर्वे पाठाः सर्वे च व्याकरणांशाः	80

आवधिक-संस्कृतपाठ्यक्रमः

कक्षा - 9

खण्डः	पाठस्य नाम	प्रस्ताविताः कालांशाः
प्रथमः खण्डः प्रथम-आवधिक परीक्षा हेतु	1. ब्रह्मचर्यसूक्तम् 2. न विश्वसेदविश्वस्ते ● सन्धिः ● समासः ● स्मरणीयभागः— » शब्दरूपाणि— वृक्ष, कन्या, अग्नि आदि » धातुरूपाणि— दुह्, हन्	4 7 3
द्वितीयः खण्डः	3. ओषधिपर्वतः 4. शान्तिं योगेन विन्दति 5. दैवी सम्पद्धिमोक्षाय 6. चेन्नम्मायै नमो नमः ● स्मरणीयभागः— » शब्दरूपाणि— अग्नि, मातृ, मनस्, वर्म, श्रुति » धातुरूपाणि— दा, जन् » भारतीय ज्ञाननिधिः— अमरकोशस्य पञ्चश्लोकाः	6 6 5 6 3
	पुनरावृत्तिः— प्रथमखण्डः, द्वितीयखण्डः च अर्धवार्षिक परीक्षा	
तृतीयः खण्डः द्वितीय-आवधिक परीक्षा हेतु	7. राष्ट्रक्षाकवचम् 8. मातरः सर्वभूतानाम् ● स्मरणीयभागः— » शब्दरूपाणि— मूर्धन् » धातुरूपाणि— दुह्, दा » प्रत्ययाः	7 6 3
चतुर्थः खण्डः	9. जीर्णे हितं मितं चाद्यात् 10. गृहस्थयोगसाधकगुणाः 11. जलसंरक्षणपरम्परा 12. कृत्रिममेधायै संस्कृतम् ● स्मरणीयभागः— » भारतीय ज्ञान-निधिः— अवशिष्टाः श्लोकाः » शब्दरूपाणि— शतृप्रत्ययान्त शब्दाः » धातुरूपाणि— हन्, भृ, दा, जन्	6 5 7 6 4

*वार्षिक परीक्षा में संपूर्ण पाठ्यक्रम पर आधारित प्रश्न आएँगे।